

Kosketuseristys potilas leikkaussalissa

Piia Hirvonen
Apulaisosastonhoitaja
Leikkaus- ja anestesiayksikkö
Lapin Keskussairaala

Tavanomaiset varotoimet

- Tavanomaisilla varotoimilla tarkoitetaan suositeltavaa hyvää hoitokäytäntöä terveydenhuollon asiakkaiden / potilaiden hoidossa ja huolenpidossa.
- Niiden tarkoitus on torjua mikrobien siirtymistä työntekijöistä potilaisiin, potilaista työntekijöihin ja potilaasta työntekijän välityksellä toisiin potilaisiin. Tätä käytäntöä suositellaan kaikessa potilashoidossa oli potilaalla infektio tai ei.
- Tavanomaiset varotoimet koskevat verta, kaikkia kehon nesteitä ja eritteitä (hikeä lukuunottamatta) riippumatta siitä, onko nähtävissä verta ja lisäksi potilaan rikkinäistä ihoa ja limakalvoa.

Tavanomaiset varotoimet ovat perustana eri eristysluokissa käytettäville lisätoimenpiteille.

Kosketuseristys

- Käytetään potilailla, joilla tiedetään tai epäillään olevan helposti suoran tai epäsuoran kosketuksen välityksellä leviävä infektio.
- Kosketuseristyksen tarkoitus on katkaista kosketustartuntatie.
- Olennaista kosketuseristyksessä on korostunut käsihygienia ja oikeaoppinen suojainten käyttö.

Eristustoimet eivät saa vaarantaa
potilaan hyvää hoitoa

- ❖ Kosketusvarotoimet eivät yksinään riitä, jos käsihygienian toteutuminen on huonoa.
- ❖ Huono käsihygienian toteutuminen voikin selittää sen, etteivät kosketusvarotoimet ole kaikissa tutkimuksissa vähentänyt esim. mdr tartuntojen määrää.
- ❖ Kosketusvarotoimista ei saa olla haittaa. Viime aikoina on julkaistu useita tutkimuksia, joissa kosketusvarotoimet ovat vähentäneet hoitokontakteja ja valvontaa sekä lisänneet haittatapahtumia

- ❖ Moniresistentitbakteerit
  - ❖ MRSA Metisilliini Resistentti Staphylococcus Aureus
  - ❖ ESBL Extended Spectrum Beta Lactamase
  - ❖ VRE Vankomysiini Resistentti Enterokokki
  - ❖ CPE Carbapenemase Producing Enterobacteriaceae
- ❖ Runsaasti erittävät haava-,ihoinfektio tai ihon paisetauti(bsessi, furunkuloosi)
- ❖ Enterovirukset pikkulapsilla
- ❖ Herpes simplex viruksen aiheuttamat
  - ❖ Iho- ja limakalvoinfektiot
  - ❖ Vaikea primaari infektio
  - ❖ Yleistynyt infektio
  - ❖ Neonataali-infektio
- ❖ Vyöruusu
- ❖ Märkärupi
- ❖ Oksennus- ja ripulitaudit
- ❖ Madot, jotka voivat mennä ihon läpi (koukkumadot)
- ❖ Täit, syyhy, polio

Kosketuseristys potilas tulossa...

- ❖ Toimenpidettä ei tarvitse tehdä päivän viimeisenä
- ❖ Jos on epäselvää kannattaa aina soittaa infektioiden torjuntayksikköön; passivoitu, altistunut
- ❖ Laitoshuoltajien tiedottaminen eristyksestä
- ❖ Laitetaan merkkivalot ”pääsy kielletty” ja ”eristys” päälle, sekä salin ulkopuolelle kaikkiin oviin kyltti: KOSKETUSERISTYS.
- ❖ Salista viedään pois kaikki tarpeeton ja varataan tarpeellinen välineistö.
- ❖ Käytetään puhelinta, läpiantokaappia ja ulkopassaria, mikäli mahdollista. Minimoidaan liikenne saliin ja salista pois
- ❖ Tauotus pitkät leikkaukset
- ❖ Leikkaussaliin voidaan ottaa tarvittavat potilasasiakirjat

Kosketuseristys toteutus

- ❖ **Kädet:**
  - ❖ Kuten tavanomaisissa varotoimissa
  - ❖ Oksennus- ja ripulitautipotilaita hoidettaessa pelkkä käsien desinfektio ei riitä, vaan tarvitaan myös vesi-saippuapesu ennen käsien desinfektiota
  - ❖ Tietokonetta, puhelinta ym. välineitä, kojeita ja laitteita kosketellaan vain desinfioiduin käsin
  - ❖ Anestesiakone?
- ❖ **Suojakäsineet**
  - ❖ Leikkaussalissa työskentelyssä käytetään suojakäsineitä potilaanlähikontaktissa
- ❖ **Suojatakki**
  - ❖ Kertakäyttöistä, pitkähahaista suojatakkaa käytetään tilanteissa, joissa käsivarret tai työasu ovat kosketuksessa potilaaseen tai hänen lähiympäristöönsä.
  - ❖ Passari voi olla ilman suojatakkaa

- ❖ Hiussuojus, silmäsuojus, suu-nenäsuojus
  - ❖ Hiussuojus käytetään leikkaussalissa aina
  - ❖ Oksennus- ja ripulitautipotilaita hoidettaessa suositellaan suunenäsuojuksen käyttöä eritteiden aerosolitartuntariskin vuoksi.

- ❖ Suojainten pukeminen ja riisuminen
  - ❖ Leikkaussalissa suojaimet puetaan huoneen ulkopuolella ja riisutaan leikkaussalissa. Suojakäsineet puetaan leikkaussalissa.

- ❖ Potilaan ja omaisten ohjaus
  - ❖ Potilaalle kerrotaan kosketuseristyksestä.
  - ❖ Vierailijoiden on ilmoitauduttava ensimmäisellä vierailukerralla hoitohenkilökunnalle, joka ohjeistaa heitä käsihygienian toteuttamisessa ja suojainten käytössä

❖ Tiedottaminen

- ❖ Leikkaussalin ulkopuolelle eristyksestä kertova merkkivalo sekä kyltti
- ❖ Moniresistenttibakteerikantajuus näkyy sähköisessä potilastietojärjestelmässä.
- ❖ Välinehuollon tiedottaminen

❖ Ruokailuastiat ja –välineet ruuanjakelu

- ❖ Ruuanjakaja käyttää potilashuoneeseen mennessä suojakäsineitä ja riisuu ne sieltä poistuessa.
- ❖ Akuuttisairaalassa ruokailu tapahtuu eristyshuoneessa
- ❖ Päiväkirurginen potilas

- ❖ Tutkimus- ja hoitovälineet laboratorionäytteet ja näytteenottovälineet
  - ❖ Välineistö on potilaskohtaista mahdollisuuksien mukaan kertakäyttöistä
  - ❖ Monikäyttöiset välineet, jotka eivät kestä puhdistamista desinfektioaineilla, suojataan muovilla (esim. kaukosäädin)
  - ❖ Näytteenottopyyntöön maininta kosketuseristyksestä
  - ❖ Näytteenoton jälkeen näyteputki pyyhitään eritteistä
- ❖ Liina-, vuode- ja potilasvaatteiden huolto
  - ❖ Vuoteiden väliverhot vaihdetaan niiden likaantuessa ja aina loppusiivouksen yhteydessä
- ❖ Jätteiden käsittely
  - ❖ Kuten tavanomaisissa varotoimissa

- ❖ Pyykin käsittely
  - ❖ Kuten tavanomaisissa varotoimissa.
  - ❖ Poikkeus: Kihomato-, täi-, syyhy-, lude- (yms. loiset) pyykki on tartuntavaarallista pyykkiä. Tartuntavaarallinen pyykki pakataan huolellisesti eristyshuoneessa. Pyykki laitetaan suoraan keltaiseen pyykkisäkkiin, jonka sisälle on laitettu pesussa itsestään liukeneva pussi. Molemmat pussit suljetaan huolellisesti.

- ❖ Päivittäinen ylläpitosiivous ja siivous eristyksen päätyttyä
  - ❖ Siivous potilashuoneista viimeisenä. Siivousvaunuja ei viedä huoneeseen tai leikkaussaliin.
  - ❖ Käytetään huonekohtaisia siivousvälineitä sekä kestopöytäsiivouksiä.
  - ❖ Eritetahrojen poisto kuten tavanomaisissa varotoimissa.
  - ❖ Potilas-, tutkimus- ja toimenpidehuoneissa sekä saniteettitiloissa: Pinnat puhdistetaan pesevällä desinfektioaineella Oxivir Plus 15 %
  - ❖ Lattia puhdistetaan yleispuhdistusaineella

❖ Oksennus- ja ripulipotilaiden huoneet

- ❖ Oksennus- ja ripulipotilaiden huoneiden ja saniteettitilojen kosketuspinnat pyyhitään kaksi kertaa päivässä pesevällä desinfektioaineella Oxivir Plus 15 %.
- ❖ Poikkeus: Kihomato-, täi-, syyhy-, lude- (yms. loiset) huoneiden siivoamiseen käytetään kertakäyttöisiä siivouspyyhkeitä.

❖ Potilaan kuljettaminen

- ❖ Potilasta siirrettäessä toiseen yksikköön potilassängyn kosketuspinnat pyyhitään pesevällä desinfektioaineella Oxivir Plus 15 % ennen poistumista eristyshuoneesta
- ❖ Potilaskuljetuksessa käytetään käsihuuhdetta ennen ja jälkeen kuljetuksen. Suojakäsineitä ja suojatakkia, jos on odotettavissa välitön hoito kuljetuksen aikana.

❖ Anestesian jälkeen

- ❖ Nukutetun potilaan potilaskohtainen suodatin ja anestesialetkut sekä käsiventilaatioletku ja -pussi vaihdetaan.

Heräämössä

- ❖ Heräämössä paikkakohtaisessa kosketuseristyksessä
- ❖ Paikkakohtainen eristys heräämön laitapaikoilla
- ❖ Heräämössä erillistilassa
- ❖ Heräämössä oma hoitaja
  - ❖ leikkaussalissa tapahtuva jälkivalvonta on tarpeen vain, jos peittelyistä huolimatta on epäiltävissä, että potilaan ympäristö kontaminoituu laajasti MDR-mikrobilla. Esimerkki tällaisesta tilanteesta on MRSA-kantaja, jolla on laaja-alainen hilseilevä ihottuma.

	Iholla	Pinnoilla
Influenssavirus	10-15- min.	12 – 48 h
Noro	Ei tiedetä	7 vko
Clostridium	Ei tiedetä	Itiömuoto > 5kk
E.Coli	6 – 90 min.	2 h – 16 kk
MRSA	Ei tiedetä	4 vko – 7kk
Pseudomonas Aeruginosa	30 – 180 min	6 h – 16 kk

- Pseudomonas auringinosa . *Pseudomonas* on kasvuolosuhteiden suhteen vaatimaton: se vaatii kasvaakseen vain minimalistisesti ravintoa, pysyy hengissä vaihtelevissa lämpötiloissa (4–42 °C) ja on luonnostaan resistentti monille antibiooteille ja desinfektioaineille. Se pystyy myös kehittämään nopeasti vastustuskyvyn käytetyille mikrobilääkkeille.

Lähteet:

Infektioiden torjunta leikkausosastolla ja heräämössä

Similä/ Syrjälä; Oulun yliopistollinen sairaala

Osoitteessa: https://www.ppshp.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/npp/embeds/26099_Infektioiden_torjunta_leikkausosastolla_ja_heraamossa.pdf

Kosketuseritys ohje Lapin sairaanhoitopiiri

Osoitteessa: <http://www.lshp.fi/download/noname/%7B9768E7E0-1783-4E05-A0CC-0053471B8F3B%7D/1792>

Ohje moniresistenttien mikrobien tartunnantorjunnasta

Kolho ja Lyytikäinen; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014

Osoitteessa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116266/URN_ISBN_978-952-302-260-7.pdf?sequence=1

Infektioiden torjunta sairaalassa

Suomen kuntaliitto